

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Ivris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

15 Num hoc beneficium cessionis locum habeat, quando quis pro debito se obstrinxit carceribus, & num renuntiare ei expresse possit debitor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

rei debendi, *l. fauorabilioris. de regulis iur. illi* que potius dilationes, quam actoribus dantur, *l. si quando. de dilatio. l. potenda. de tempor. in integr. restitutio. C.* Tertio cum plenissime beneficia principis interpretari oporteat, *l. fin. de constituto. prin. in P. §. si vero solum ususfructum, de nup. in auth. coll. 4. l. 4. de iure immunita in P.* & in hoc cessionis auxilio benigniorem amplectimur sententiam. Quarto hæc conuentio, vt sine cessione quis possit carcere detineri, ex diametro aliquid repugnans iuri continere videtur, vt contra ordinem iudiciorum, prius persona molestius afficiatur, & iniuriis, quam bona discutiantur, contra quam iura iubent, *l. a diuo Pio. §. in venditione. de re iudic. P.* & prius, contra iuris præcepta, *l. i. de executio. rei iud. P.* incipiatur ab exle. uatione, quam a petitione. Et in ciuilibus præcedit captionem pignorum libelli porrectio, *l. consentaneum, & ibi Bartol. & alii. C. quomodo & quando. in d. e. idem Bart. in l. cum eo. ad leg. Tul. pecul. neque rata est conuentio partium, qua conuenit. vt si debitor non soluat constituta die, possit excommunicationi subici, nulla præcedente uocatione, vel contumacia, Innocent. & Hostien. in c. 1. §. 6. de offi. delega. Feli. in c. ex rescripto, de iur. iuran. numer. 13. vt pote prætermittit forma iuris communis & publici, de qua in c. sacro, de sent. excomm. quod pactis priuatorum lædi non potest. *l. ius publicum, de pact. P. l. non dubium. C. de legib.* Quinto hoc ius fauore humanæ conditionis potius indultum est, quam singulorum, vt a priuatis vis illi fieri non possit, nec renuntari, imo inuitis conferri possit, *l. si diligenti, de foro compet. non secus quam non auditur perire volens, & pro illo qui ad mortem damnatus est etiam inuito, prouocatio admittitur, l. si non tantum, de appell. in P. l. addit. de episc. aud. C. nec ratum pactum eius qui in causa status promittit se non defensurum: quia hoc ne ratum sit & aliorum proximorum interest, l. 3. §. 4. de libera. causam P.* Sunt fauissimè debitoribus liberi, vxor, quibus ille alimenta debet, quosque occidere videtur si non aliat, *l. necare, de liber. agnos. P.* & proinde quamuis sui causa quis indignus sit, qui iuuetur beneficio, mouent tamen iudicem istæ illi tam coniunctæ & fere inseparabiles personæ, *l. 1. §. 4. de usu. & habita. li. 8. P. tit. 8. l. reprehendenda. C. de instit. & substit. sub cond. fac. l. cum tale. §. si arbitrio, de additio. & demonstr. P.* vt earum, causa uel illius misereatur. vt carcere liberatus victum eis aliquem quarat. Sexto quamquam quilibet rerum suarum liberum habeat arbitrium, *l. in re mandata. C. manda. l. nemo exterius de iudic. C. cum siml. hoc tamen verum est. vt eatenus illud approbetur. si bene sentiat, & agat: non aliter, si aduersum leges *l. iur. gentium, §. præter ait. & l. contra iuris. de pact. P. l. pacta qua contra, C. eod. tit. leges autem prohibent ne quis seipso abutatur, l. palam. de iur. nup. l. si. de ius qui mortem sibi conseruerunt, cum siml. & ideo statuunt neminem esse dominum membrorum suorum, videlicet: vt illis ad nutum, vt dominus abuti possit, *l. liber homo. 13. ad leg. Aquil. P.* Proinde mirum non est, si in eam iuerim sententiam, vt dicam, nec in hac pactione debiti posse hominem sibi hanc legis benignitatem adimere. Septimo loco, nec ferenda est inhumanitas creditoris, qui hanc pactionem tueri desiderat, nec malitiis indulgendum, *l. in fundo. de rei vindica. in P.* Potestque octauo loco is depelli ab hac petitione, per exceptionem iure probatam, tua non interest, *ut in c. 3. de his qua sunt a maior. parte capit.* Quid enim interest detineri, vel absolui inopem a carceribus, qui relictis omnibus creditori quæ habet, quæ ue habiturus est, nudus, vt ita loquat, e carcere in publicum emittitur: quid inde lucrabitur creditor, si qualore & pædore carceris, & molestiis, fameque conficiatur, & vna cum eo eius liberi, & vxor, ob pecuniam vilem pereant? Quinimo magis creditorum interest hoc solui debitoribus pauperes, vt labore & artificio vel industria, quædam alia præter dimissa comparent, ex quibus satisfieri illis possit, pinguiore redeunte fortuna. Neque enim quod differatur solutio, ideo illis aufertur debitum, *l. quoties. de precib. Imper. offer. C.* imo potius illud deperibit, si otiosi pauperes ab illis, vt par est, & vt supra notauimus, expensis propriis nutriti nihil lucrentur, & antequam alia quarant moriantur. ¶ Neque ꝑ me remorantur aduersariæ paulo ante relatæ interpretum rationes: quandoquidem, vt ordine satisfactam, prior illa P. Iacobi quæ uerba operari aliquid debere probat, uera est rebus stantibus in eodem statu quo erant tempore conuentionis, non utique illis mutatis, *c. quemadmodum, de iur. iuran.* Isti autem casus fortuiti quibus inopia miseræ ordia digna fit non possunt intelligi cogitati tempore conuentionis, cum non sint in potestate hominum, nec in culpam ueniunt, *l. q. a fortuitis. de pigno. alt. C. l. 2. §. si eo tempore. ac****

*administ. rer. ad ciuit. pertinen. P. l. in rebus. commo. P. l. 1. C. eod. tit. & aduersam liberi hominis fortunam expectare, neque, ciuile, neque, naturale est, l. inter stipulantes. §. sacram. de uerb. oblig. Et proinde obligatio carcerum tempore contracti debiti, non poterat intelligi, neque, fas erat comprehendi, vel dicere ad cessionem bonorum pertinere. Sicad non cogitatum cessionem, in l. tra factores, de pact. in P. l. qui cum tutoribus, §. si de transact. P. l. si. §. penul. de cond. indeb. vel ad pessime cogitatum, *l. quoties. qui satis cog. carcerum obligatio pertinebit. Reuincuntur & 2. 4. 8. 10. 11. rationes aduersariæ, qua cuique iuri suo & priuilegio aiunt uolentibus permillum renuntiare: nam hoc uerum est quando lex non uetat, vel si priuilegium illum qui renuntiat tantum respicit: at quando plures tangit non licet, *l. si diligenti de for. comp. l. eius militis, §. milit. missus. de milit. testa. P.* vt hoc casu, in quo auxilium cessionis prodest non tantum cedenti, sed liberis, & vxori eius & creditoribus: & ad communem hominum societatem pertinet, vt docuimus: lex quoque, statuit, ne audiatur qui sponte perire uult, *l. non tantum, de appella. P.* Et si quando denegetur cessio, vt eligenti quinquennale inducias, vt in tertio contrario proponitur, id non fit propter renuntiationem expressam, vel tacitam, sed propter penam quæ imponitur abutenti priuilegio moratorie dilationis in fraudem creditorum. Porro argumentum sextum a contrariis quod putat se conficere Baldus, nec tale est, neque, concludit aliquid. Minus ad rem facit septimum, quod dicunt ansam delinquendi submoueri, si renuntiatio fiat cessionis. Nam hæc ansa satis recipit cautionem a lege, per quam & perfidi, sine fortuito casu, in pauperem lapsi, & qui celant res suas, & qui dolose in imperanda cessione se gerunt, ab ea remouentur, vt docuimus dum de iis qui cedere possunt ageremus: quare contenti esse debemus pænis lege comprehensis, & de hisde pacta ut superflua rata non erunt, *l. si ita stipulatus. 97. de uerb. obl. P.* Quod autem proponitur de licita sui ipsius ueditione in ratione contraria 9. calum continet alienum ab obligatione carceris, & cessionis, in quibus quis libertatē suam non imminuit. Præterea qui se uendit, presentem habet causam seruitutis, ideo recte ei iungum uolenti imponitur nullo tempore executiōis, quod libertatem presentem pecunia seruilis animo uolens absolute a se abdicauerit. At qui mutuū accipit, & se car. erit nexi subicit, eius non est, imo diuersi generis: nam mutuū reddere de re iur. ratione naturæ obligationis, & ita de libertate amittenda nunquā impiter cogitauit, nec cogitare credendus est: & quauis se carceribus obligarit, illud tantum ut detineretur saluis facultatibus & bonis sufficientibus con. essisse uidetur creditori, ut illi expeditio uia esset solutionis faciendæ. ¶ Nam ea ꝑ uia & minoribus sumptibus, quam ex secutione & discussione bonorū, creditoribus consultum est, *ut ait Paul. Castr. in l. qui bon. ced. poss. C.* & demum expresse renuntiatum cessionis, hoc ut diximus, factū est, ex cōditiōe in iudicium facta rebus sic existantibus, ut dictū est. Cum casus fortuiti puideti non possint, nec de iis cogitauerit qui contractit, & renuntiauit, uidelicet, quod tunc cum contractit esset soluendo. Nam qui cū contrahit scit se non esse soluendo, postea cessione uti non potest, *l. in §. si de actio. num. 10. §. l. pen. in §. de iur. dot. ut necis qui spe cessionis contractit, Ioannes de latea, & l. in u. 28. in §. de actio.* ¶ Sunt ꝑ adhuc tamen quædam distinctiones, secundum ea quæ placuerūt auditoribus Rotæ, perpendenda. Nam inquirunt, *decisio. Rota 567. in antiq.* si derentio carceris postei iurata aliquo modo creditorē, ualeret ei iuratio cessionis, ueluti si debitor amicos habeat uel proximos, qui uersimiliter non patiantur eum carcere detineri, sed sint pro illo potius soluturi: uel q. fugere uelit debitor: uel ei paulo post sint bona obuentura ex quibus debitum uel pars solui possit: uel fortan, quia erro & vagabundus, nec curaret quippiā sibi querere, cū possit, ut solueret: aut si iurata esset renuntio cessionis: dummodo a carceribus adimatur seruituta, nec inde tollatur libertas. Ego in istis iudiciū eius qui de lite cognof. it maxime desidero, ut p. uide dispiciat, num iustū sit molestari debitorē, sub spe q. alius illum ad nutum & redempturus sit: anue mala faciendā sint, ut inde eueniant bona, contra decretum ecclesiasticum, *ut c. sep.* Ideo autē carcere tot quædum esse debitorem, quod erro, quod acquirere sibi non propter, minus certe ex auctoritate priuata obligationis multo pendere posse uideatur: cum q. non sint singulis concessenda quæ per magistratus fieri possint, *l. non est singulis. de reg. iur. in P.* tum etiam, quod debitor in fraudem creditoris facere non uidetur, si non acquirit q. querere potest, *l. qui autem que in fraudem creditor. Satis quoque mihi non probatur vim in iuramento constitutere, quando iuramentum***

mentum vinculum iniquitatis non esse recte placuerit, c. quanto. Et c. Quintavallis de iur. iur. cap. inter cetera. 12. q. 4. & singulari decisione mandatum fit iuramentum illa irrita esse, eorum qui pollicentur iurato se humanitatis subsidia denegaturos. ca. cum quidam. c. 12. §. 1. de iur. iur. apud Grego. dicto ca. Quintavallis. eod. tit. Ideo tutum Christiano non erit, his excusationibus & circumstantiis personam propter pecunias affligere. Tutius autem illis erit qui immanes ita ex professo esse decreuerint, si caueant cautius negotiari.

De Condiotione indebiti. Cap. 16.

Lib. 12. P. tit. 6. Lib. 4. C. tit. 5.

- 1 Condiotio indebiti affinis mutuo.
- 2 Quid condiotio indebiti.
- 3 Ex aequitate hec condiotio indebiti quomodo dicatur competere.
- 4 Indebitum quot modis, vel civilis, vel naturalis, vel utroque iure: in quibus, res persone, & modi solvendi considerantur: propter quid, & quare.
- 5 Naturaliter debitum per errorem solum non condiotitur, nec aliquo modo debitum.
- 6 Et indebitum quid dicatur, si exceptione perpetua tolli petitio possit.
- 7 Condiotio indebiti quomodo differat a condiotione debiti causa dati non secuta, antinomiam, conciliata.
- 8 Indebitum 2. ex causa inutilis solutum.
- 9 Quomodo indebitum ratione personarum dicitur.
- 10 Ex parte modi debiti indebitum soluitur, quomodo.
- 11 Sciens indebitum solvens, non repetit.
- 12 Finis condiotionis huius, repetitio indebiti, & aliorum qua simul restituuntur.
- 13 Rationes huius condiotionis.
- 14 Condiotio indebiti competit pro promissione etiam solvendi indebitum, si erronee fiat.
- 15 Qui asserit indebitum, probare debet.

Affinis mutuo videtur tractatio condiotionis indebiti, qua solutio erronea, vel mutui presumti, vel alterius generis emendatur, & aliud ex solutione hac mutuum, vel quasi mutuum ex quasi contractu re celebrato nascitur. Item is cui de oblig. qua ex contractu nasci. §. is quoque. quib. mod. re contrah. oblig. l. i. §. fin. de condiot. indebiti. C. Quid condiotio fit, satis alibi explicatum est, & esse actionem in personam, l. actionum genera. de actio. §. appellamus de actio. apud Justin. cum agimus cum eo qui ex contractu obligatus nobis est. Porro condiotio indebiti est, actio personalis, qua repetimus quod indebitum solum est ignoranter: nam, ut ait Iulianus, is qui non debita pecuniam solvit, hoc ipso aliquid negotii gerit. l. si in area. 7. de condiot. indebiti. P. l. si is qui. 13. commodatum. §. fin. commodata. P. Verum illud, si certiore rationem sequamur, potius ad distractum, quam ad contractum pertinet: nam qui solvendi animo dat, in hoc dare videtur, vt ex sua parte potius distractat, quam contrahat: sed ex parte eius qui accipit, is perinde obligatur ac si mutuum ei daretur, & proinde condiotio indebiti contra eum competit. d. §. item is cui per errorem, de oblig. qua ex

3 **Q**uasi contractus, quam quasi contractum nominamus, in hac condiotione intercedit ex aequitate, vt adit actio, que sine aliqua obligatione esse non potest, l. licet. §. ea obligatio, de procurat. P. nec datur condiotio pro repetitione rei propria, nisi contra futurum. §. si itaque discretis, de act. P. §. appellamus, eod. tit. Atque ita in indebiti condiotione oportet quodam modo, vt in mutuo pecunie alienae constant & confuse, existimare solum transisse in dominium accipientis. l. indebiti, §. 1. de condiot. indebiti. P.

4 **I**ndebitum dicitur, vel naturali iure, vel civili, vel utroque, & in his consideramus res seu obligationes & causas solvendi: personas a quibus, & quibus fit solutio: & modos solvendi, quorum fit condiotio: propter quid, & quare concedatur. Condiotio indebiti soluti exigit, ex parte rerum & pro materia, vt solum omnino indebitum sit quod soluitur & civili & naturali iure, id est, vt nullo modo debitum sit. Nam si soluti debiti naturaliter tantum, per errorem non repetitur condiotione hac, l. naturaliter. 13. de condiot. d. P. l. frater a fratre. §. 8. quastum; eod. tit. nec in diem. Nec debitum ante diem solutum, l. in diem, 10. de condiot. indebiti. P. nec ante conditionem impletam, que certo implenda l. sub condit. 16. eod. tit. P.

6 **I**taque si indebitum accipitur, non solum si omnino non debeatur, sed si per aliquam perpetuam exceptionem peti non poterat, in l. si non forem, 26. §. indebitum, & si deo, eod. tit. si exce-

ptio perpetua, favore soluentis inducitur, non autem si tertii causa, l. qui exceptione perpetua, 40. eod. P. vel soluentis etiam, sed iuris rigore, l. Julianus, 60. §. l. index, 28. eod. tit. de condiot. indebiti. vel si temporalis sit exceptio. l. in diem, eod. tit. P. Et in summa solutio facta ex his causis, que iure non valuerunt, vel effectum non fortuntur, condiotione repetitur. l. ex his omnibus, 54. eod. tit. Indebitum itaque primo erit, si nulla subest causa ob quam debeatur, subest tamen putatur: vt si quis soluat ex causa quasi facta, que facta non est: vt si penam dupli vel quadrupli soluat ex falsa causa, l. eleganter, 23. §. fin. eod. si putans se debere fortem, vturas soluerit. l. si non forem, 26. §. si quis falso, & si quis quasi, eod. tit.

Et si hanc condiotionem indebiti, in hoc capite, puto differere a condiotione causa dati, causa non secuta: quod in hac indebiti solutio repetitur, quia facta ob id quod factum credebamus, & in ea iam factum presupponimus: at in condiotione causa datam datum erat, vt quid heret, & quia factum non est, datum repetitur, l. de condiot. causa dati, caus. non secuta, lib. 12. P. tit. 4. l. cum exiguum. 4. §. l. de tam legem, 8. de condiot. ob caus. lib. 4. C. tit. 6. l. de cond. ob turp. caus. P. nisi condiotio ob qua datur, pro impleta habeatur. vt in l. penult. §. fin. de condiot. ob caus. C. l. si pecuniam, 5. eod. de condit. causa, tit. P. Magis accedit nostrae condiotioni solutionis indebiti ex falsa, vel nulla causa, ea condiotio que sine causa est, que cum hac concurrere potest, per quam condiotitur, quod vel ex non iusta causa ad aliquem pervenit, vel ex eo quod redit ad non iustam causam, l. 1. §. 4. de condiot. sine causa. lib. 12. P. tit. 7. l. perpetuo, 6. de condiot. ob turp. caus. fact. in P. vel si ob causam impossibilem datum est, non turpem tamen, l. fin. de condiot. sine caus. in P. nam ob turpem causam datum non repetitur a dante, sed vel remanet penes accipientem, concurrente ex vtraque parte, dantis & accipientis, turpitudine, d. l. fin. de condiot. sine caus. P. lib. 2. §. l. mercalem, 15. de condit. indebiti ob turp. caus. C. l. 1. §. pen. eod. tit. P. qui tamen si ante solutionem peteret, recte propter turpem causam a petitione submoveretur. l. 1. §. l. mercalem, 5. de condiot. ob turp. caus. C. l. si ob turp. 8. eod. tit. in P.

Item si secundo, indebitum dicitur, cum subest quidem causa, sed inutilis: vel quia ipso iure contractus non valet, aut is postea inutilis factus est: vt si quis rem suam emerit, & pretium soluerit, l. seruum meum, 17. de condiot. indebiti. P. quia rei sue emtio non valet, l. sua rei, & l. si in emtione, §. rei sua, de contrah. emt. P. vel si quis seruum manumiserit, & ei pecuniam ex testamento dederit, & postea ingenuum esse pronuntiatum est, l. seruo manumisso, 58. de condiot. indebiti. P. si post solum legatum, indebitum fuisse appareat, l. frater a fratre, 38. §. fin. eod. tit. de condiot. indebiti. P. & sic de similib.

Tertio, si indebitum ratione personarum dicitur, cum subest causa, es que iusta, ex qua debetur, sed vel is qui solvit non debet, vel ei cui soluitur, non debetur, l. in summa, 65. §. fin. eod. P. itaque is qui solvit, si non debeat solvere, repetet, vt si furiosus, prodigus, pupillus sine tutoris auctoritate soluat, l. interdum perso. 29. eod. tit. P. & sic in aliis. l. si pona, 19. §. 1. l. repetitio, 44. l. in summa, 65. de condiot. indebiti. P. Notant in hac parte Tribonianum Laurentius Valla, & post illum Budæus ad l. fin. de adit. edit. in unno. priorib. ad Pan. dum duo loca, in consarcinatione legum, ex diametro pugnantia posuisse illis videtur. Vnus est ex Pomponio, dum ait, in l. si pona, 19. §. quamvis, de condiot. indebiti. P. Quamvis debitum quis sibi recipiat, tamen si is qui dat, non debitum dat, repetitio competit. Quod pugnant dicunt cum Paulo, dum ait, in l. repetitio, 44. de condiot. indebiti. P. Repetitio nulla est ab eo, qui solum recepit, tamen ab alio quam a vero debitore solum est. Ego tamen arbitrari nullam esse antinomiam: nam vtrunque verum est, & diuersum. Aliud est enim quod Pomponius ait, non debitum dare ei qui sibi recipit: & aliud suum dare, vt ait Paulus. Nam qui debitum dat, respectu dantis debitum non est, dum quantitatem creditori quidem, sed non suo, soluit: at quando suum cuique redditur, siue a debitore, siue ab alio, nihil interest creditoris. Puta, commodat. Sempronio librum, Caius, qui librum apud se habebat, tibi reddidit: si restituit, soluit tibi tuum, & tamen ipse debitor non erat, sed quia tuum repetisti, nihil interest a quo, nec restituere cogitur, vt indebitum. At contra in aliis debitis, que sunt ex obligatione solutionis faciendæ alterius rei quam in diuidi.

Et si persona eius cui soluitur, si ei non debeatur, repetitionem competere dicit exemplum solutionis falso procuratori factæ, raro non habente dante, l. si procuratori, 14. de condiot. caus. dat. P. l. procuratoris. 8. §. l. indebitum solutum 9. de condiot. indebiti. C. l. si procurator. §. Celsus, eod. tit. in P. cui alia similia pleraque occurrunt. Item quanto, ex ratione solutionis, & quantitatis indebitum di-

